

במטר של כצקות, ברעם תותחים ובלהטוטים חגג חיל-האוויר הישראלי את יובלו

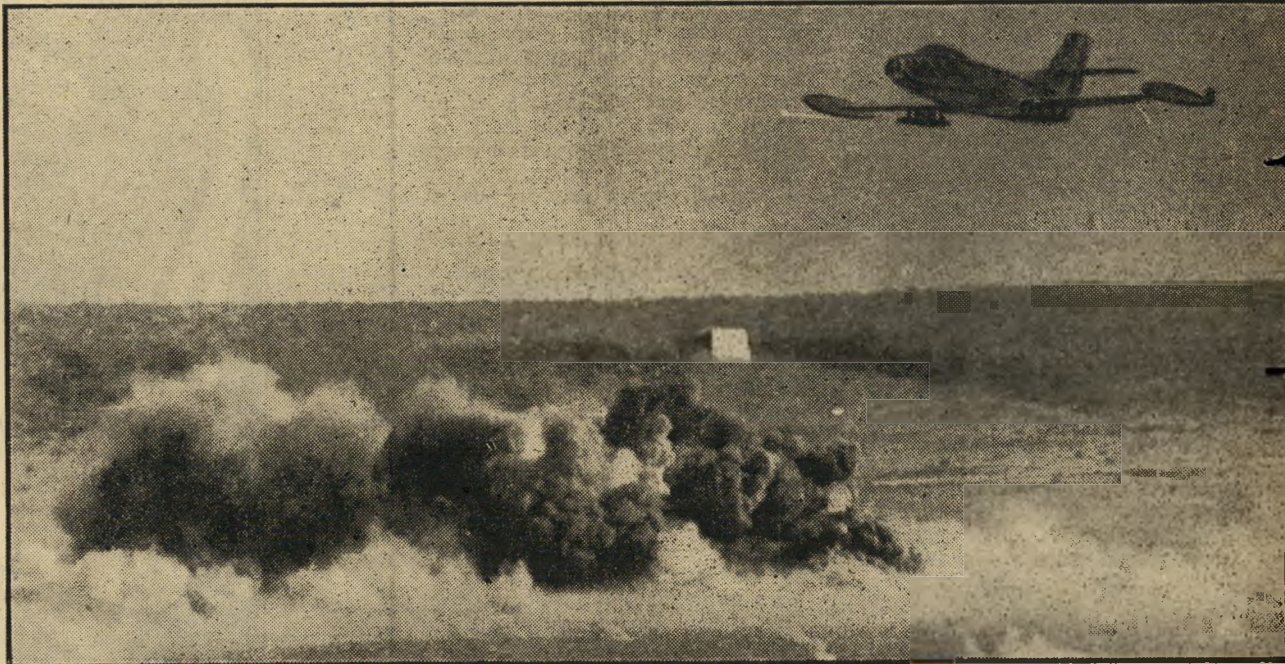
10 שנים בשמיים

הביע את דעתו אחד מחתיקי החייל, "היה קשה לשמור על משמעת באותם הימים. ולכן בא חלק לא קטן מן הליקויים." היו גם סיבות נוספות לליקויים אלה: המטוסים נאספו מכל פינות תבל, חלק מהם הורכב ממש מערימות הגרוטאות. צהרות הקרקע לא היו מאומנים כראוי, הטייסים המתנדבים היו רגילים להרגלי ביובו של חילות עשירים ועצומים. לרסק מטוס היה עבור אחדים מהם דבר של מה בכך. אך המיפנה האמיתי — העבודה לעומק של הכנת שרשים בריאים, מבני הארץ — בא רק מאוחר יותר, עם חלוף הלחץ הי ראשון של מלחמת הקיום. עד אז היה המאמץ כולו מרוכז בנקודה אחת: רכש כל מטוס שאפשר היה לקנות, לשוורר או לסחוב מאיוז מדינה — הוכנס לשירות. שלושה ב־17 (מיבצרים מעופפים) נרכשו בארצות-הברית והוטסו לציכוסלובקיה, ללא אישור ממשלת ארצות-הברית. רוב המעוררים ביום בפרשה זו הועמדו מאוחר יותר לדין ואחדים מהם נדונו לקנסות ולמאסר. אך המטוסים הגיעו בסופו של דבר לישראל. אחד מהם הפציץ בדרכו את קהיר, ואילו השניים הנותרים, להם נקבעו מטרות בסיני וארץ-ישראל, לא מצאו את מטרותיהם, הטילו את מיטען הפצצות על מטרות מקריות. על פרשה אחרת, של העברת שלושה מטוסי בופייטר מאנגליה לישראל, בימי ה־אמברגו על משלוח נשק למרזב, מספר מפקדי הראשון של החיל, אלוף אהרן רמז: "במסחה של חברת סרטים רוכזו, בשדה-התעופה בריטי קטן, מספר מפציצים לצורך צילום קטע בסרט מלחמת-אחרי. לעיני השוטרים וכל הקהל הרב שצבא ב־שדה-התעופה, המריאו המטוסים, כשחברת צלמים שוקדת לצלמם כל הזמן. הקהל ש־ציפה לשובם — ציפה לשוא. הם לא חזרו לנחות באותו הבסיס, אלא המשיכו דרכם מזרחה, מחוץ לבריטניה."

★ ★ ★

דעת קיבוצניק

השבוע, כאשר עמדו וחתיקי חיל האוויר על הגבעות מערבה לבאר-שבע וחזו במיפגן הגדול של החיל, היוו סיפורים אלה מקור בלתי-אכזב לכובדים וזכרונות. הם תובלו במעשיות ובסיפורי-אמת על תקופת הביניים הקשה, כאשר החלו מפקדי החייל לבנות מחדש מן הקרקע ומעלה. סופר על ההחיות הראשונות של טיסת-סולו בסילון, של הצנחה, קרבות-אחרי והפצצות בסיני. "יתכן שמעולם לא נצטרך להשתמש בצי פורים הגדולות האלה", סיכם צעיר מוזקן ממשק סמוך, שבא לחזות במיפגן, "אבל טוב לדעת שהם ישנם שם למעלה. זה עוזר לי בשעה שאני יוצא לחרוש בשדה."

זהו מטוס קרב טילוני מתוצרת צרפת, הידוע כ"אבי המיסטר". הוא הצליח בתותחיו בעלי קוטר של 20 מילימטר על המטרה, מגובה נמוך ביותר. עוד לפני שהספיק האבק להתפזר כבר טס המטוס בפעם השנייה מעל למקום הפגיעה. המלבן הלבן, מעל לעשן, מסמן את גבול שטח המטרה. מלבן שני נבלע בתוך העשן.

אורגאן מצריך

להתרחק מרמת-דוד, אך קצין המודיעין שקיבל את הודעה פשוט שכח להעבירה. ★ ★ ★ "טפלו בגויים יפה..."

מזד עדיפות הערבים, החל מנגנון הרכש במאמצים נואשים להשיג נשק ומטוסים. את עיקר הנשק, שנקנה בכמויות גדולות מציכוסלובקיה, העבירו תחילה מטריסם שכורים. אחר-כך עסקו במלאכה זו מטוסי קומאנדו ישראלים.

הצעד החשוב הראשון לאיוון כוחות האוויר נעשה כבר ערב הפלישה הערבית, כאשר הסכימה ציכוסלובקיה למכור לישראל 11 מטוסי מטרשמיט משומשים — על ציודם, חימוש וחלקי-חילוף שלהם. מחיר המטוס: 190 אלף דולאר — מחיר גבוה מאד באותם הימים. במיברק צופן שלח אל מפקד חיל האוויר רמז, כתב שליח הרכש שאול אביגור: "אקחה שהיום תקבלו הסכין (המטרשמיט) הראשון. עליכם לעשות כל ההכנות לקבלתו ולהרכבתו המהירה. יחד עמו יגיעו הנהגים והמומחים הגויים. טפלו בגויים יפה ודאגו לתורגמן..."

★ ★ ★

תליאביב ניצרה

ארבעת המטרשמיטים הראשונים הגיעו לתל-נוף מפורקים בארגזים, וש־בועים אחרי התחלת הפלישה היו מוכנים לטיסת-המיבצעים הראשונה שלהם. חיל האוויר רצה להפעילם נגד ריכוזי המטוסים המצריים באל-עריש. באותו יום הגיעה ההתקפה הישראלית על לטרון לנקודת משבר ומפקד הגיזרה דרש התערבות מידית של חיל האוויר. אך למטוסים חיבתה משימה דחופה עוד יותר: הצלת תליאביב. תצי פית ניצנים הודיעה כי 500 כלי רכב — חטיבה שלמה, על תותחיה, שריינה ויחידות הרגלים — נעה בכביש הראשי צפונה. הטור המצרי הגיע לגשר מפוצץ, צפונות לעירייה אישורה, ושם הורה המפקד לעצור לכמה דקות, עד אשר יבדקו סיריו את הדרך וימצאו מעבר אחר לרכב. מול הטור העצום עמדו רק כוחותיה הדלים, שסועי הקרבות, של חטיבת גבעתי. מפקד החטיבה פנה בבקשה דחופה לסיוע אוירי. וכך המי ריאו ארבעת המטרשמיטים לגיחת-הבכורה הקרבית של חיל האוויר לישראל.

המטוסים של חיל האוויר לפגוע באופן רציני בטור המצרי. אש נגד-מטוסים יעילה מאד הפריעה להם, אילצה אחד המטוסים לנחות נזיחת אוגס קטלנית. תותחי המטרשמיטים לא פעלו כראוי ופצצותיהם לא התפוצצו

כולן. אך גיחה זו הצילה, מן הסתם, את תליאביב. המפקד המצרי נדהם מהופעת טייסת קרב ישראלית, הורה לאנשיו להתחפר במקום. התנועה צפונה נעצרה — ללא התחדשות. מאותה נקודה ליד גשר אישדוד נועד הצבא המצרי לנוע רק אחורה.

★ ★ ★

הפצצת עמאן

מערבה דומה במקצת ניהל חיל האוויר נגד יחידות ימיות מצריות. ב־4 ביוני 1948 התקרבו שתי ספינות-קרב מצריות ונושאת-גייסות לחוף ישראל, פתחו בהרעשה על בתיים וחולון. שלושה מטוסים, שהיו מוכנים במקרה באותה שעה, יצאו לתקוף את הצי. גם הם הצליחו לפגוע רק פגיעה אחת בלתי-יועילת. מטוס אחד, ובו הטייס דויד שפרינצק (בנו של יושב ראש הכנסת) והמטילן מתתיהו סוקניק (אחיהם של הרמטכ"ל לשעבר יגאל דיין ושחקן האמרי יוסף דיין) הופל. אולם גם כאן נבהל המפקד המצרי מעצם נוכחותו של כוח אוירי, והוא נסוג לעזה.

במוחם של מפקדי החיל — כולם צעירים — צצו אף רעיונות נועזים, שלא נכבדו בצרכי פעולות הגנתיות. ב־10 ביוני 1948 עמדה להתכנס בעמאן ייצעת הליגה הערבית, כדי להחליט אם לקבל את הצעת האו"ם להכריז על הפוגה בקרבות. כדי לעזור למועצה בדיוניה הוחלט להפציץ את עמאן מהאוויר, עליידי שני מטוסי-ראפיד. המטוסים מצאו את המטרה ללא קושי, כי הירדנים לא נקטו שום פעולה האפלה, הפציצו אותה בקלות. אולם כבר למחרת הודיע השגריר הבריטי בירדן לממשלת ישראל, כי בהתאם לתווה ההגנה בין בריטניה לבין ירדן, תגרום כל פגיעה נוספת מהאוויר בירדן לתגובת מטוסי חיל האוויר המלכותי החונה בירדן. היתה זו ההתקפה הראשונה והאחרונה של חיל האוויר בשטח הירדן.

מסכם אדם שתקאי, אחד מראשוני חיל האוויר, המספר על פרשות אלה בבטאון חיל אויר האחרון: "אם בגלל הרמז של הפצצת רבת-עמון, ואם בגלל המצב הכללי של המלחמה, הסכימו ארצות ערב להפוגה." את ההפוגה ניסה חיל האוויר לנצל כדי להתעצם ולהיות מוכן לפעולה עם חידוש הקרבות — ניסה ולא הצליח. כאשר התקרבה הפוגה לקיצה וכוחות היבשה התכוננו לפעולה, ביקש לפתע חיל האוויר לדחות את התחלת הפעולות, כי אין הוא מוכן עדיין. אך מפקדי היבשה העדיפו ל־חזר על עזרה אוירית מאשר לדחות את מיבצעיהם. הקרבות התחדשו.

מכריחים מטוסים

באותם הימים היו הישראלים שבין טייסי חיל האוויר מיעוט קטן מאד. את הקו הכללי קבעו אנשי מח"ל, מתנדבים יהודיים ולא-יהודיים, אשר הציעו את שירותם מתוך זיקה אידיאליסטית או בשכר. "אם נאמר זאת בשפה העדינה ביותר,"

הליקופטרים רוקדים

הצרפתים קוראים להם "הפילים העליונים". האמריקאים מכנים אותם "מטרבלי ביצים". שני הליקופטרים אלה, מדגם סיקורסקי 58, מציגים את יכולתם הבלתי-מוגבלת, להנחת הקהל.